

ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΔΡΙΑΝ ΜΝΟΥΣΚΙΝ

Οι ναυαγοί της Τρελής Ελπίδας
(Αυγές)

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ Α.Ε.
Διοικητικό Συμβούλιο

ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Γιώργος Λούκος

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ
Λουκάς Τσουκάλης

ΜΕΛΗ
Τάκης Αράπογλου
Σάντρα Μαρινοπούλου
Δάκης Ιωάννου
Νίκη Τζούδα
Δημήτρης Πασσάς

Με την υποστήριξη
του Υπουργείου Πολιτισμού & Τουρισμού

ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ARIAN ΜΝΟΥΣΚΙΝ

*Οι ναυαγοί της Τρελής Ελπίδας
(Αυγές)*

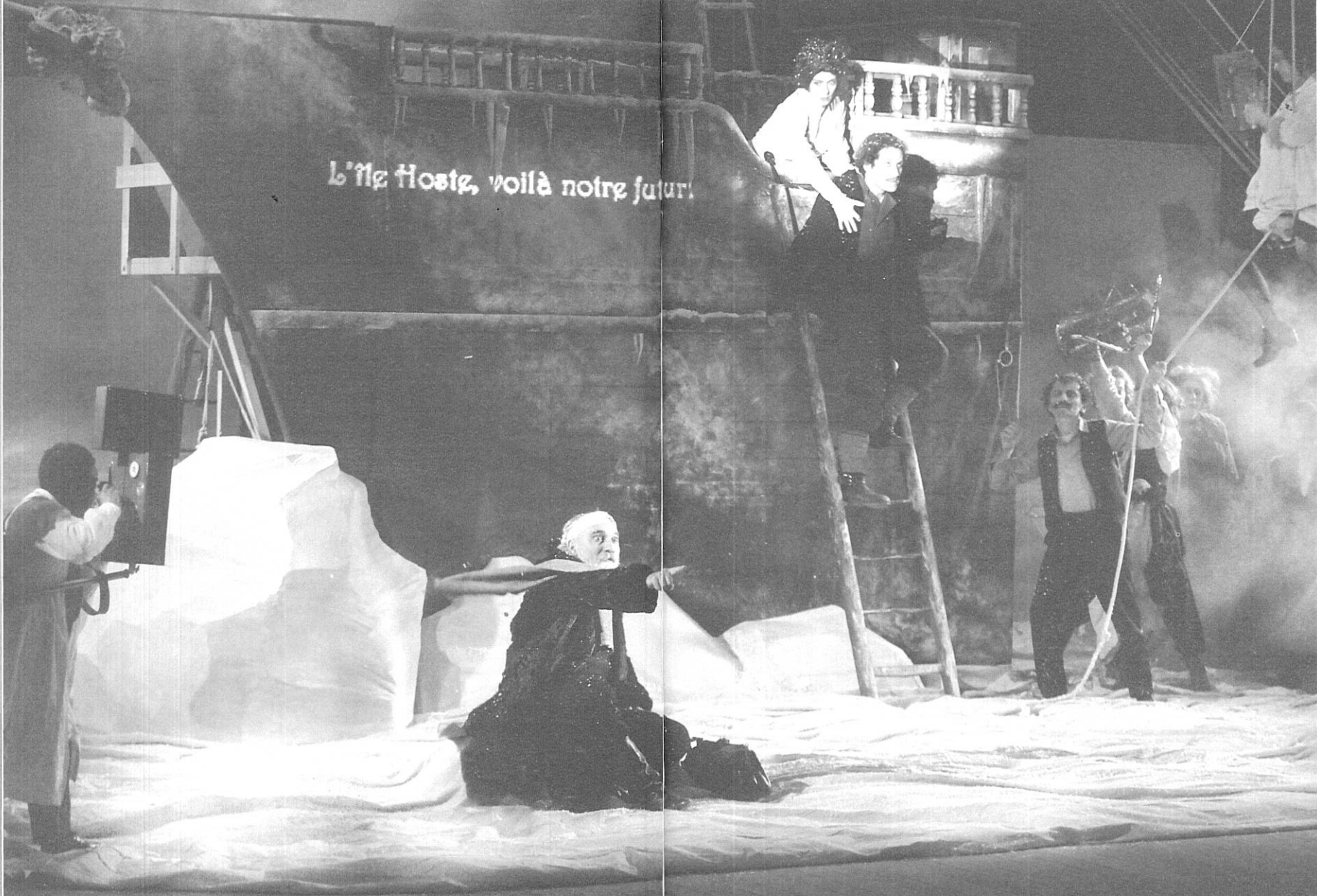
Μια συλλογική δημιουργία του «Θεάτρου του Ήλιου»
γραμμένη κατά το ήμισυ από την Hélène Cixous
βασισμένη σε διασκευή του μυθιστορήματος
του Ιουλίου Βερν
«Οι ναυαγοί του Ιωνάθαν»

Σκηνοθεσία
Ariane Mnouchkine

Μουσική
Jean-Jacques Lemêtre

ATHENS METROPOLITAN EXPO
10-12 & 15-19 ΙΟΥΝΙΟΥ

L'île Hostz, voilà notre futur!

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

8-9

Συντελεστές της παράστασης

10-13

Πρόσωπα της παράστασης

14-15

Σύντομο χρονολόγιο

16-17

Υπόθεση

19

Απόσπασμα του πρώτου επεισοδίου

29

Αριάν Μνουσκίν
Για το Θέατρο του Ήλιου
και τους «Ναυαγούς της Τρελής Ελπίδας»

34-35

Θέαμα - Ποταμός

37

Μια αίσθηση φάρου

44-45

Βιογραφικό Αριάν Μνουσκίν

ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ • ΑΡΙΑΝ ΜΝΟΥΣΚΙΝ

Οι ναυαγοί της Τρελής Ελπίδας (Αυγές)

Μουσική
Jean-Jacques Lemêtre

και μουσικές των

Ludwig Van Beethoven • Hector Berlioz • Johannes Brahms
Anton Bruckner • Emmanuel Chabrier • Dmitri Shostakovich • Vincent D'Indy
Claude Debussy • Antonin Dvořák • Gabriel Fauré • César Franck • Edvard Grieg
Aram Khatchaturian • Carl Orff • Sergei Prokofiev • Sergei Rachmaninoff
Ottorino Respighi • Nikolai Rimsky-Korsakov • Franz Schubert • Jean Sibelius
Bedřich Smetana • Johann Strauss • Pyotr Ilyich Tchaikovsky
Giuseppe Verdi • Richard Wagner

Σκηνοθεσία - Σκηνικός χώρος
Ariane Mnouchkine

Υλοποίηση σκηνικού χώρου	Everest Canto de Montserrat
Βοηθός σκηνοθέτη	Charles-Henri Bradier
με τη βοήθεια της	Lucile Cocito
Σκηνικά - Ντεκόρ	Serge Nicolai
Υλοποίηση σκηνικών αντικειμένων	Sébastien Brottet-Michel, Elena Antsiferova, Duccio Bellugi-Vannuccini, Andreas Simma, Maïxence Bauduin
Σχεδιασμός & υλοποίηση φωτισμών σε συνεργασία με τους	Elsa Revol Hugo Mercier, Virginie Le Coënt
Σχεδιασμός & εγκατάσταση ήχου	Yann Lemêtre
Χειρισμός ήχου	Thérèse Spirli, Marie-Jasmine Cocito

Κοστούμια	Nathalie Thomas, Marie-Hélène Bouvet, Annie Tran
σε συνεργασία με τους ηθοποιούς και την	Simona Grassano
Ζωγραφική τελάρων	Danièle Heusslein-Gire
Μεταλλικές & ξύλινες κατασκευές σε συνεργασία με τους	Adolfo Canto Sabido, Kaveh Kishipour, David Buizard, Johann Perruchon, Jules Infante, Guillaume Parmentelas
Ζωγραφική πλατό	Erol Gulgonen, Marion Lefebvre
Ζωγραφική σκηνικών αντικειμένων	Elena Antsiferova
Κουπαστή & ξάρτια καραβιού	Vincent Mangado, Dominique Jambert
Πάγοι & Παγόβουνα	Erhard Stiefel
Ανακατασκευή μηχανών λήψης πρώιμου κινηματογράφου	Paula Giusti
Παγονησίδα σε συνεργασία με τους	Olivia Corsini
Follow spot & διεύθυνση σκηνής	Aline Borsari, Ana Amelia Dosse, Alice Milléquant
Χειρισμός υπερτίτλων	Andrea Marchant, Ebru Erdinc, Julia Marin
Κατασκευή πατώματος & μερικών σκηνικών αντικειμένων	Charles-Henri Bradier
Τεχνική διεύθυνση	Dominique Lebourge (Artefact)
Ηλεκτρονική & οργανωτική διεύθυνση	Everest Canto de Montserrat
Διοικητική διεύθυνση	Etienne Lemasson
Δημόσιες σχέσεις	Pierre Salesne, Claire Van Zande
Υπεύθυνη περιοδείας	Liliana Andreone, Sylvie Papandreou, Maria Adroher, Svetlana Dukovska
Εκδόσεις	Elaine Méric
Αρχιμάγειρες	Franck Pendino
Κείμενα προγράμματος	Karim Gougam, Agustin Letelier
Φροντιστής	Thomas Félix-François, Catherine Schaub-Abkarian
Φωτογράφοι	Marc Pujó
Κατασκευή εγχόρδων	Martine Franck, Michèle Laurent
	Marcel Ladurelle
	Στα γαλλικά με ελληνικούς υπέρτιτλους
	Υπέρτιτλοι: Λίτσα Φρυδά
	ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ: 230' (με διάλειμμα)

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ

Η σοφίτα της «Τρελής Ελπίδας»

Καλοκαίρι 1914

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Eve Doe-Bruce *Φελίξ Κουράζ* το αφεντικό του εξοχικού κέντρου «Η Τρελή Ελπίδα»
Pauline Poignand *Δεσποινίς Μάρθα* το δεξί χέρι του Φελίξ Κουράζ
Dominique Jambert *Δεσποινίς Αντέλ*
Vijayan Panikkaveettil *Ραβί* αρχιεπιστάτης
Seear Kohi *Μπονέρ* ο υπάλληλος από την Καμπότζη
Samir Abdul Jabbar Saed *Φαρούκ* ο χαζοροπλάστης από τη Βαβυλωνία
Vincent Mangado *Υλίσ* ο υπεύθυνος κρασιού από τη Λανγκντόκ
Olivia Corsini *Δεσποινίς Μαργκερίτ* καθαρίστρια
Marjolaine Larranaga y Ausin *Δεσποινίς Φλόρα* η μικρή πλύστρα
Andreas Simma *Γιοζέφ* ο Αυστριακός σερβιτόρος
Maixence Bauduin *Ζερόμ* ο κυνηγός
Ana Amelia Dosse *Δεσποινίς Ροζαλία* σερβιτόρα
Judith Jancso *Δεσποινίς Εστέρ* η Συγγαρέζα ταμίας
Aline Borsari *Δεσποινίς Φερνάντα* σερβιτόρα
Frédérique Voruz *Δεσποινίς Βικτορία* σερβιτόρα
Seietsu Onochi *Ακίρα* θαμώνας της «Τρελής Ελπίδας»

ΟΙ «ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ»

Serge Nicolaï *Κύριος Λονί* ο κράχτης στο εξοχικό κέντρο του Φελίξ
Jean-Jacques Lemêtre *Κύριος Καμύ Μπεράρ* ο μουσικός
Astrid Grant *Μίς Μαίρη Ντάναχερ* ειδική στα πυροτεχνήματα και στα εφέ με καπνό
Paula Giusti *Ανίτα* νεαρή σαλτιμπάγκος (κασκαντέρ)
Alice Milléquant *Σουζάν* άλλη νεαρή σαλτιμπάγκος
Armand Saribekyan *Κύριος Βασίλι* ο Ρώσος ζωγράφος
Sébastien Bonneau *Ζανώ* μικρός ζογκλέρ και εφημεριδοπώλης

ΟΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΣΤΕΣ

Maurice Durozier *Κύριος Ζαν ΛαΠαλέτ* κινηματογραφιστής
Juliana Carneiro da Cunha *Μαντάμ Γκαμπριέλ* αδελφή του Ζαν ΛαΠαλέτ, κινηματογραφίστρια
Duccio Bellugi-Vannuccini *Κύριος Τομάζο* κινηματογραφιστής, παιδικός φίλος των ΛαΠαλέτ
Sébastien Brottet-Michel *Κύριος Ερνέστ Σουμπέρ* ηθοποιός
Sylvain Jailloux *Κύριος Αλίζ* Μπελμάνε τεχνικός των ΛαΠαλέτ
Jean-Sébastien Merle *Κύριος Ντωφρέν* ο κομμωτής

Η ταινία

30 Ιανουαρίου 1889

ΣΤΟ ΜΑΓΙΕΡΑΙΝΓΚ

Andreas Simma *Ροδόλφος* ο Αρχιδούκας του Οίκου Αψβούργου-Λωραίνης
Duccio Bellugi-Vannuccini *Γιοζέφ* ο αμαζάς του Αρχιδούκα Ροδόλφου του Αψβούργου-Λωραίνης
Serge Nicolaï *Ιωάννης Σαλβατόρ* ο Αρχιδούκας του Αψβούργου-Τοσκάνης,
ο επονομαζόμενος και Ζαν Ορθ, γνωστός από το μυθιστόρημα
του Ιουλίου Βερν *Οι ναυαγοί του Ιωνάθαν* και ως Κάου-ντζερ
Astrid Grant *Μαρία Βετσέρα* ερωμένη του Ροδόλφου Αρχιδούκα του Αψβούργου-Λωραίνης
Seear Kohi *Ένας* νεαρός Αυστριακός δολοφόνος
Sébastien Bonneau *Άλλος* ένας νεαρός Αυστριακός δολοφόνος
Sébastien Brottet-Michel *Ένας* πράκτορας των αυστριακών μυστικών υπηρεσιών
Sylvain Jailloux *Ένας* άλλος πράκτορας των αυστριακών μυστικών υπηρεσιών
Samir Abdul Jabbar Saed *Ένα* τσιράκι
Maixence Bauduin *Ένα* άλλο τσιράκι

1895

ΕΤΑ ΑΝΑΚΤΟΡΑ ΤΟΥ ΟΥΙΝΔΣΟΡ

Astrid Grant *Βασίλισσα Βικτωρία* Αυτοκράτειρα των Ινδιών
Duccio Bellugi-Vannuccini *Σερ Κάρολος Δαρβίνος* διάσημος Άγγλος φυσιοδίφης
Serge Nicolaï *Λορντ Σέλσμπερν* Πρωθυπουργός της Βρετανικής Αυτοκρατορίας
Jean-Sébastien Merle *Ουίνστον Τσώρτσιλ* νεαρός ακόλουθος της Βασίλισσας Βικτωρίας
Armand Saribekyan *Μίς Μπλόσομ*
Samir Abdul Jabbar Saed *Ο* μπάτλερ των ανακτόρων του Ουίνδσορ
Andreas Simma *Ένας* σιχ φρουρός της Αυτοκρατορίας των Ινδιών
Vijayan Panikkaveettil *Ένας* άλλος σιχ φρουρός της Αυτοκρατορίας των Ινδιών

ΟΙ ΕΠΙΒΑΤΕΣ ΤΗΣ «ΤΡΕΛΗΣ ΕΛΠΙΔΑΣ»
 Juliana Carneiro da Cunha *Κυρία Παολί* Ιταλίδα μετανάστρια
 Samir Abdul Jabbar Saed *Κύριος Παολί* Ιταλός μετανάστης
 Paula Giusti *Αμάλια Παολί* η κόρη τους
 Sébastien Brottet-Michel *Αρμάντο Παολί* ο τρελός γιος τους
 Astrid Grant *Έμελυν Τζόουνς* σοσιαλίστρια και φεμινίστρια
 Sylvain Jailloux *Ο Καθηγητής Τζων Τζόουνς* Ουαλλός πάστορας, χριστιανοσοσιαλιστής
 Olivia Corsini *Ρασέλ* διάσημη λυρική τραγουδίστρια, σύζυγος του Σιμόν Γκωτράιν
 Maurice Durozier *Εμιλ Γκωτράιν* τραπεζίτης και βιομήχανος
 Sébastien Brottet-Michel *Σιμόν Γκωτράιν* τραπεζίτης και βιομήχανος
 Ana Amelia Dosse *Λονιζ Σεϋράκ* σύζυγος του Πιέρ Σεϋράκ
 Vincent Mangado *Πιέρ Σεϋράκ* γεωγράφος και ουτοπιστής σοσιαλιστής
 Duccio Bellugi-Vannuccini *Μάρατ Ράιν* κατάδικος σε γαλέρα, ιδεολόγος «μπολσεβίκικης τάσης»
 Dominique Jambert *Άννα* η δασκάλα
 Maixence Bauduin *Μανιουέλ* ο δάσκαλος
 Pauline Poignand *Ζερβαίλ* εργάτρια σε εργοστάσιο μουστάρδας
 Armand Saribekyan *Τόνν* ξυλουργός-επιπλοποιός
 Vijayan Panikkaveettil *Τζένκινς* εκτροφέας προβάτων
 Andreas Simma *Πατήρ Μάθιου* Ιρλανδός ιερέας
 Samir Abdul Jabbar Saed *Ένας* κατάδικος σε γαλέρα
 Jean-Sébastien Merle *Ένας* άλλος κατάδικος σε γαλέρα
 Sylvain Jailloux *Αντουάν* ο οδηγός της Ρασέλ
 Judit Jancso *Η* νοσοκόμα της Ρασέλ

ΤΟ ΠΛΗΡΩΜΑ ΤΗΣ «ΤΡΕΛΗΣ ΕΛΠΙΔΑΣ»
 Vijayan Panikkaveettil *Ο* Καπετάνιος κυβερνήτης του караβιού
 Duccio Bellugi-Vannuccini *Ο* γιατρός του караβιού
 Andreas Simma *Ίαν* Ο'Μπράιαν ναύτης
 Vincent Mangado *Πάτρικ* Ο'Λήρν ναύτης
 Sébastien Bonneau *Μπιλλν* νεαρός μούτσος
 Seear Kohi *Ένα* ναυτόπουλο
 Aline Borsari *Ένας* ναύτης
 Seietsu Onochi *Χουάν Χουάν Χσινγκ* ο Κινέζος λευκαντής
 Alice Milléquant *Η* νοσοκόμα του λιμανιού
 Jean-Sébastien Merle *Ένας* καμαρότος

ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΑ ΑΚΤΗ ΤΟΥ ΚΑΝΑΛΙΟΥ ΜΠΗΓΚΑ
 Serge Nicolaï *Ο* Κυβερνήτης της Παταγονίας
 Pauline Poignand *Ροντρίγκο* γραμματέας του Κυβερνήτη της Παταγονίας
 Paula Giusti *Χερέρα* Επίτροπος της Δημοκρατίας της Αργεντινής
 Alice Milléquant *Σεγκάρα* Επίτροπος της Δημοκρατίας της Χιλής
 Sylvain Jailloux *Ο* Υπολοχαγός Λώρενς απεσταλμένος της βρετανικής κυβέρνησης

ΣΤΗ ΝΟΤΙΑ ΑΚΤΗ ΤΟΥ ΚΑΝΑΛΙΟΥ ΜΠΗΓΚΑ
 Serge Nicolaï *Εκείνος* που όλοι θεωρούσαν νεκρό
 (ο Αρχιδούκας Ιωάννης Σαλβατόρ του Αψβούργου-Τουσκάνης)
 Olivia Corsini *Αδελφή Αυγουστίνη* της σαλεσιανής ιεραποστολής
 Dominique Jambert *Αδελφή Μεγαθύμη* της σαλεσιανής ιεραποστολής
 Seear Kohi *Γιουράς* ο νεαρός Ινδιάνος
 Juliana Carneiro da Cunha *Η* μητέρα του Γιουράς
 Pauline Poignand *Ανζού* η αδελφή του Γιουράς
 Sébastien Brottet-Michel *Οκτάβιο Μακλένταν* ένας Αργεντινός «κυνηγός κεφαλών»
 Sylvain Jailloux *Λουσκόνι* ένας Αργεντινός «κυνηγός κεφαλών»
 Andreas Simma *Λόμπο* ένας Αργεντινός «κυνηγός κεφαλών»

Αφήγηση με τη φωνή της Esther Konstantellos

ΣΥΝΤΟΜΟ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

1520

Ο Μαγγελάνος ανακαλύπτει επιτέλους τον πορθμό που θα πάρει το όνομά του, αποδεικνύοντας, αν χρειάζοταν ακόμη, ότι η Γη είναι στρογγυλή.

1830

Ανακάλυψη του Καναλιού του Μπηγκλ (από το όνομα του αγγλικού πλοίου που το ανακαλύπτει κατά τη διάρκεια μιας ωκεανογραφικής αποστολής).

1833

Στο ίδιο πλοίο ο Δαρβίνος εμπνέεται τη θεωρία της εξέλιξης.

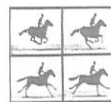
1848

Ο Πυρετός του Χρυσού στην Καλιφόρνια.

1877

Ο Τόμας Έντισον καταθέτει αίτηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας για το φωνόγραφο.

1878

Ο Έντουαρντ Μάιμπριτζ, φωτογράφος αγγλικής καταγωγής, επινοεί την κινούμενη εικόνα.

1881

Η Σιλβία και η Λουκρετία υπογράφουν συνθήκη

1884

Τέλος της φονικής Εκστρατείας της Ερήμης του Αργεντινικού Στρατηγού Ρόκα στην Παταγονία.

1889 (Ιανουάριος)

Μυστηριώδης Δολοφονία του Αρχιδούκα των Αψβούργων-Λωραίνης, κληρονόμου της Αυστροουγγαρίας, και της ερωμένης Μαρίας Βετσέρα στο Μάγερλινγκ.

1890

Μυστηριώδης εξαφάνιση του Αρχιδούκα των Αψβούργων-Τοσκάνης, εξαδέλφου του Αρχιδούκα.

1895 (28 Δεκεμβρίου)

Πρώτη δημόσια κινηματογραφική προβολή στο Grand Café στο Παρίσι, από τον Αντοίν Λαμπέρ. Ο Ζωρζ Μελιές, που ήταν πρώτος απλός θεατής, αντλεί από αυτήν την πρόκληση.

1897

ΥΠΟΘΕΣΗ

Ιούλιος Βερν, *Οι ναυαγοί του Ιωνάθαν* (1897)

Κάου-ντζερ, όπως τον αποκαλούν οι ινδιάνικες φυλές, ευγνώμονες για τις φροντίδες του, είναι ένας μυστηριώδης άνδρας που έχει δραπετεύσει από τη δυτική κοινωνία και τους νόμους της για να βρει την ανεξαρτησία του στα ελεύθερα ακόμη και σχεδόν έρημα νησιά της Μαγγελανίας*. Μετά το ναυάγιο

ενός πλοίου στη νήσο Χοστ, οι διασωθέντες προσπαθούν να επιζήσουν και οργανώνονται, αλλά η βία και ο φθόνος τους (κυρίως από τη στιγμή που ανακαλύπτουν χρυσάφι) τους καθιστούν ανίκανους για ειρηνική ευημερία και ο Κάου-ντζερ, γιατρός και μηχανικός, αναγκάζεται να γίνει αρχηγός τους. Όταν ολοκληρώνει το έργο του, το τελευταίο του καταφύγιο θα είναι ο φάρος που έχει διατάξει να χτίσουν στη νήσο Χορν.

Πώς να μιλήσει κανείς σε λίγες γραμμές για λαούς με τόσο μεγάλη δύναμη; Πώς να μιλήσει για τους Σέλκναμ, τους Χάους, τους Γιαμάνα, τους Αλακαλούφ; Υπήρξαν λαοί ισχυροί όχι μόνο επειδή κατάφεραν να φτάσουν μέχρι τις πιο αφιλόξενες περιοχές του κόσμου, αλλά και επειδή παρέμειναν εκεί, κι αυτό χάρη στο θάρρος τους: άντλησαν τα προς το ζην από τις τρικυμισμένες θάλασσες, τα χιονισμένα δάση, τις πεδιάδες που σαρώνονταν από τους παγωμένους ανέμους.

Η Μαγγελανία, της οποίας πρωτεύουσα είναι η Πούντα Αρένας, είναι η νοτιότερη επαρχία της Χιλής. Οι πρώτοι της κάτοικοι ήταν Ινδιάνοι (μεταξύ των οποίων οι φυλές Σέλκναμ και Αλακαλούφ), που σήμερα έχουν εξαφανιστεί. Το όνομά της προφανώς προέρχεται από τον εξερευνητή Φερδινάνδο Μαγγελάνο, που το 1520 ανακάλυψε τη θαλάσσια δίοδο μεταξύ του νότου της Παταγονίας και του μεγάλου νησιού της Γης του Πυρός.

Οι γυναίκες των φυλών Γιαμάνα και Αλακαλούφ κωπηλατούσαν, προκαλώντας τα κύματα που έρχονταν από την Ανταρκτική, πλησίαζαν τις φάλαινες, ενώ οι άνδρες τους, όρθιοι στην πλώρη των κανό, οπλισμένοι μονάχα με λόγχες, μάχονταν για ν' αποτελειώσουν τα θηράματά τους. [...]

Οι Σέλκναμ έζησαν τη ζωή τους ανάμεσα σε ανταρτοπόλεμους και βεντέτες. Ήταν σκληροί, άγριοι με τους εχθρούς και πεισματάρηδες. Αλλά αγαπιόντουσαν μεταξύ τους. Αγαπούσαν τα βουνά τους, που οι κορυφές τους αναδύονταν από τις παγωμένες θάλασσες. Αγαπούσαν τα δάση τους, μες στα οποία έφτιαχναν τις φωλιές τους πολύχρωμα πουλιά. Αγαπούσαν τους θεούς τους, που είχαν τη μορφή άστρων, ανέμων και λόφων. Και τραγουδούσαν. [...]

Δεν υπάρχουν πια. Δεν έχουν μείνει σήμερα παρά μονάχα λίγοι άνθρωποι που οι γονείς και οι πρόγονοί τους είναι αυτοί που έφυγαν. [...]

ANNE CHAPMAN

Quand le Soleil voulait tuer la Lune

(Όταν ο Ήλιος ήθελε να σκοτώσει τη Σελήνη), 2008

ΘΑ ΦΙΛΜΑΡΟΥΜΕ
ΤΟ «ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ ΤΟΥ ΜΑΓΙΕΡΛΙΝΓΚ»

Απόσπασμα του Πρώτου επεισοδίου

Στη σοφίτα της «Τρελής Ελπίδας»
Ο Φελίξ εμφανίζεται στο πάνω μέρος της σκάλας.
Το προσωπικό έχει «γδύνσει» χαρωπά το εστιατόριό του αναζητώντας σκηνικά αντικείμενα.
Ακούγονται φωνές από τη σκάλα.

ΦΕΛΙΞ

Προσοχή, απαλά. Λουί! Λουί! Απ' τη στιγμή που πήρε ρόλο
στην ταινία, δεν κρατιέται πια!

ΛΟΥΙ

Κύριε Φελίξ, κάντε στην άκρη, παρακαλώ...

ΦΕΛΙΞ

Γλυκά. Ούτε γρατζουνιά. Μην το τσουγκρίσετε. Απαλά, Λουί.
Γλυκά, γλυκά, γλυκά, γλυκά. Γλυκά! Απαλά! Προσοχή! Προσοχή!

Ο Αλίξ και ο Λουί, ακολουθώντας τον Φελίξ που βρίσκεται σε έξαψη,
ανεβάζουν το ιδανικό γραφείο για το γύρισμα της περίφημης πρώτης σκηνής.
Ο Γιοζέφ, ο σερβιτόρος, και ο Ντωφέν, ο κομμωτής, μεταφέρουν τα συρτάρια.
Ο Φελίξ θα ήθελε αν γινόταν να ήταν, αυτός ο ίδιος, το γραφείο.

ΦΕΛΙΞ

Ναι, ναι, απαλά. Ακουμπήστε τα, ακουμπήστε τα όπου να 'ναι, ακουμπήστε, ακουμπήστε. Ούτε γρατζουνιά. Μην αγγίζετε τίποτα. Τα συρτάρια, τα συρτάρια. Αλίξ, εσείς που είστε ο τεχνικός του κυρίου ΛαΠαλέτ, τούτο δω είναι δανεικό. Προσεκτικά. Είναι της γυναίκας μου.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ

Οι μνήμες για τον παππού μου αρχίζουν στην «Τρελή Ελπίδα» στις 28 Ιουνίου 1914. Δεν είχαν ξαναδεί ποτέ ένα τόσο φωτεινό καλοκαίρι.

Η Γκαμπριέλ κατευθύνει την άφιξη της κουπαστής.

ΖΑΝ ΛΑΠΑΛΕΤ

Γκαμπριέλ!

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ

Ναι, Ζαν.

ΖΑΝ ΛΑΠΑΛΕΤ

Πού είναι η κάμερα;

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ

Η «Τρελή Ελπίδα» ήταν το όνομα του πιο όμορφου εξοχικού κέντρου στις όχθες του Μάρνη. Αφεντικό του ήταν ο Φελίξ Κουράζ, ένας ανθρωπάκος γεννημένος για την ευτυχία και παθιασμένα ερωτευμένος με την τέχνη, που μόλις γεννιόταν εκείνη την εποχή, τον κινηματογράφο. Ήταν, λοιπόν, φυσιολογικό να διαθέσει τους υπαλλήλους του και τη σοφίτα τού μαγαζιού του, αφιλοκερδώς, σε ένα συνεργείο κινηματογραφιστών. Το αποτελούσαν τα δύο αδέλφια, οι ΛαΠαλέτ, ο Ζαν και η Γκαμπριέλ, και ο παιδικός τους φίλος, ο Τομάζο.

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ

Να ο Τομάζο!

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ

Λόγω καλλιτεχνικών και πολιτικών διαφωνιών, μόλις είχαν εγκαταλείψει με πάταγο την πανίσχυρη εταιρεία παραγωγής Πατέ, και, χωρίς τον Φελίξ, θα βρίσκονταν χωρίς χώρο για δουλειά και χωρίς μέλλον. Ο Φελίξ είχε συλλέξει τα πάντα ελπίζοντας να στησει στο χώρο του ένα Καλλιτεχνικό Καμπαρέ, όπως το έλεγαν εκείνη την εποχή.

Ο Βασίλι κατευθύνει την άφιξη του ταμπλό, έπειτα στέκεται μπροστά του γεμάτος περηφάνια.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ

Υπήρχε ακόμη και ένας Ρώσος ζωγράφος...

ΦΕΛΙΞ

Βασίλι!

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ

...που είχε δουλέψει, καθώς έλεγαν, για τον μεγάλο Ντιάγκιλεφ, αυτοπροσώπως!

ΖΑΝ ΛΑΠΑΛΕΤ

Παραείναι μικρό...

Ο Ζανώ, ο Μπονέρ και ο Ζερόμ ανεβαίνουν μεταμφιεσμένοι σε κακοποιούς. Μπαίνει η Μαρτ, που τρέχει να βρει τον Φελίξ μέσα στο εργαστήριο.

ΜΑΡΤ

Κύριε Φελίξ, οι πελάτες!

ΦΕΛΙΞ

Η δεσποινίς Μαρτ έχει δίκιο. Ανοίγουμε! Οι πελάτες! Οι πελάτες! Το εστιατόριο ανοίγει! Ε, μην ξεχάσουμε και τους πελάτες!

Οι κακοποιοί πηγαίνουν να σταθούν πίσω από το ταμπλό, ενώ όλο το προσωπικό της «Τρελής Ελπίδας» κατεβαίνει βιαστικά.

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ

Κύριε Βασίλι, θα χρειαστεί να το καλύψουμε κάπως.

Η Γκαμπριέλ δουλεύει τα καθραρίσματα της σκηνής, δίνοντας οδηγίες σε κείνους που μεταφέρουν το ταμπλό από την αριστερή πλευρά της σκηνής στη δεξιά, ενώ οι κακοποιοί εμφανίζονται από πίσω του κάθε φορά που το ταμπλό μετακινείται.

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ

Παραείναι μικρό, δεν κάνει.

Ο Βασίλι τρέχει στο εργαστήριο να φέρει τις «τσόντες» του για να το συμπληρώσει. Η Αντέλ και ο Τομάζο φέρνουν την οθόνη για τους τίτλους.

ΤΟΜΑΖΟ

Ζαν, τους τίτλους, τους θέλεις πριν ή μετά;

ΖΑΝ ΛΑΠΑΛΕΤ

Συγχρόνως!

ΤΟΜΑΖΟ

Συγχρόνως; Εντυπωσιακό! Αλίξ, αναλαμβάνεις...

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ

Καμίγ, μουσική για τους δύο Αρχιδούκες, παρακαλώ. Σουμπέρ, Λουί, χρειάζομαι ένα δοκιμαστικό!

Ο Σουμπέρ και ο Λουί καταφθάνουν απ' το εργαστήριο, ο Σουμπέρ μπαίνει μέσα στο σκηνικό.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ

Ο Σουμπέρ, ο παππούς μου, που ήταν ηθοποιός, και ο Λουί Ντεμεστέρ, ο κράχτης του Φελίξ, θα έπαιζαν τα δυο ξαδέλφια, τους Αρχιδούκες.

Η Γκαμπριέλ προχωρά με την κάμερα προς τον Σουμπέρ για να τον καδράρει καλύτερα, απομακρύνοντας έτσι τον Λουί.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ

Αλλά παρότι η Μαντάμ Γκαμπριέλ τον καδράριζε με αγάπη και επαγγελματισμό, εκείνος καταλάβαινε πως ο Ζαν περπάταγε νευρικά πάνω-κάτω και πως ο ίδιος δεν του έκανε πια για το ρόλο του Αρχιδούκα. Τον έβρισκε ξάφνου πολύ γέρο, πολύ έξυπνο, πολύ Γάλλο... Ενώ, πίσω του, ο Γιοζέφ, αυτός, ολοφάνερα... ήταν Αυστριακός.

Ο Σουμπέρ στρέφεται προς τον Ζαν, κοιτάζει τον Γιοζέφ και τον βάζει να σταθεί μπροστά στην κουρσα. Τον βγάζει την ποδιά, την πετάει στον Αλίξ, και του φοράει το λευκό του σακάκι του Αρχιδούκα.

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ

Βλέπεις, έλεγε με ευχαρίστηση αργότερα, τους ρόλους είναι οι θεοί που τους μοιράζουν σε ορισμένους και όχι σε άλλους, πρέπει να το καταλαβαίνουμε όταν είμαστε ηθοποιοί...

[...]

ΖΑΝ ΛΑΠΑΛΕΤ

Και τώρα όλοι στις θέσεις σας. Κατεβάστε μου το μεγάλο πανί! Τις πόρτες!

*Φέρνουν μέσα τα πορτοπαράθυρα του παλατιού.
Ο Σουμπέρ στήνει τον Γιοζέφ μέσα στο σκηνικό.
Πασπαλίζουν την κουρσα με λίγο χιόνι.*

ΑΦΗΓΗΤΡΙΑ

Ο Ζαν είχε κάνει μια ομιλία. Τους μίλησε για σοσιαλισμό, για συνεταιρισμό, για αδελφοσύνη. Για αμείωτη πάλη. Τους μίλησε για την Ευρώπη, τον κόσμο του μέλλοντος, για τη Γαλλία, την τέχνη, τον κινηματογράφο. Τους μίλησε για απαρχές, αεροπλάνα, τηλέφωνα. Τους μίλησε για την πρόοδο που δε θα σταματούσε πια, για την ιατρική που σύντομα θα γιάτρυνε όλες τις ασθένειες, για την ευτυχία μέσα στην οποία θα ζούσαν οι επόμενες γενιές.

ΖΑΝ ΛΑΠΑΛΕΤ

Γκαμπριέλ, γύρνα τημανιβέλα.

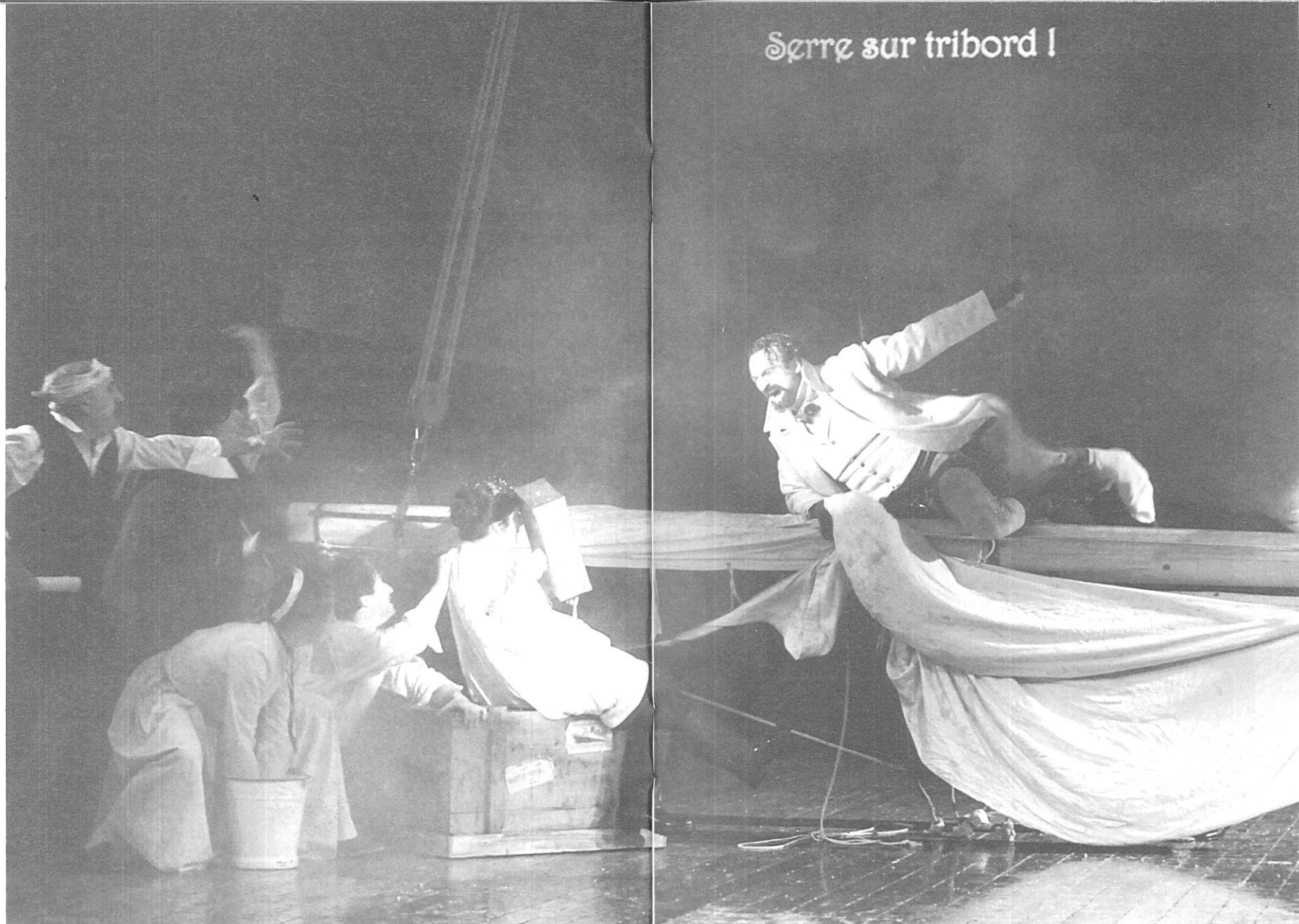
ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ

Ζαν, γυρίζω τημανιβέλα.

ΖΑΝ ΛΑΠΑΛΕΤ

Καμίγ! Εμπρός!

Serre sur tribord !

ΑΡΙΑΝ ΜΝΟΥΣΚΙΝ
Για το Θέατρο του Ήλιου
και τους Ναυαγούς της Τρελής Ελπίδας

γαπώ τον κινηματογράφο. Ίσως μια μέρα, σε κάποια από τις παραστάσεις μας, να υπάρξει κινηματογράφος, κάποιος ήρωας που θα πηγαίνει στον κινηματογράφο ή θα κοιτάζει κινηματογραφικές εικόνες. Αλλά το θέμα δεν είναι να ανταγωνιστούμε τον κινηματογράφο. [...] Κάνω θέατρο, αγαπώ το θέατρο. Αν μια μέρα ο κινηματογράφος ανέβει στη σκηνή, αν μια μέρα οι ηθοποιοί κοιτάζουν μια οθόνη, αυτό θα παραμείνει στο σανίδι μόνο αν γίνει θεατρικό και αν ο κινηματογράφος παίζει σαν ένας ακόμη θεατρικός ηθοποιός. (1993)

Εισαγωγή σε ένα μεγάλο εκπαιδευτικό πρόγραμμα
του Θεάτρου του Ήλιου, Φεβρουάριος 2009

Χάρη σε ποιον μπορούμε ακόμη να έχουμε, στη Γαλλία, ένα εργαλείο δουλειάς τόσο εξαιρετικό, τόσο ταπεινό, τόσο ελεύθερο, τόσο γοητευτικό, ένα εργαλείο που δεν γνώρισε ποτέ θεσμικό χαλινάρι γιατί πάντα το απέρριπτε με μανία, έναν τόπο τόσο ανοιχτό, τόσο εύκολο να τον μοιραστείς όσο την Καρτουσερί; Και συλλογίζομαι: μα πρώτα απ' όλα χάρη σ' αυτούς τους άνδρες και σ' αυτές τις γυναίκες που, στις πιο σκοτεινές ώρες του πολέμου, ονειρεύονταν τη μεταπολεμική Γαλλία. Αυτούς σκέφτομαι, λοιπόν.

Κατά τη διάρκεια της Κατοχής, σε μια εποχή αγριότητας, ξεχασμένης σήμερα στην Ευρώπη, ενώ στη χώρα βασίλευε μια μεταδοτική και καταστροφική δειλία, υπήρχαν, εδώ κι εκεί, άνδρες και γυναίκες που συναντιόνταν παράνομα, φυσικά με σκοπό να ανατινάξουν τρένα, φυσικά για να οργανώσουν τις μάχες της αντίστασης, αλλά επίσης, και ίσως πάνω απ' όλα, για να γράψουν το Σύνταγμα της μεταπολεμικής Γαλλίας, για να ονειρευτούν τη μεταπολεμική Γαλλία. Φαντάζονταν σχολεία, το πανεπιστήμιο, την κοινωνική ασφάλιση, τον πολιτισμό, τα θέατρα της απελευθερωμένης και ανορθωμένης Γαλλίας. Χάρη σ' αυτούς τους ανθρώπους είμαστε ακόμα εδώ σήμερα, συγκεντρωμένοι σ' αυτό το κλίτος. Δεν ξέρουμε πια, και δεν είμαι σίγουρη, αν καλλιτέχνες και πολιτικό προσωπικό παραμένουμε πάντα επαρκώς πιστοί σ' εκείνο το όνειρο.

Ωστόσο υπάρχουν άνθρωποι, υπάρχουν καλλιτέχνες, υπάρχουν θιάσοι – το Θέατρο του Ήλιου ανήκει σ' αυτούς τους θιάσους –, υπάρχουν ακόμη και άνδρες και γυναίκες πολιτικοί που προσπαθούν να μείνουν πιστοί σ' εκείνο το όνειρο, στο όνειρο μιας καλλιεργημένης χώρας, μιας μορφωμένης χώρας, μιας χώρας όπου η άγνοια αναγνωρίζεται ως η πιο σοβαρή ασθένεια που πρέπει επείγοντως να θεραπευτεί, και όπου η καλλιτεχνική εκπαίδευση αποτελεί εθνική υπόθεση. Αυτό το ποιητικό, πολιτικό και καλλιτεχνικό όνειρο μας έχει επιτρέψει να ζήσουμε η Καρτουσερί, το ξέραμε από τότε που την καταλάβαμε, με τη συνενοχή της Ζανίν Αλεξάντρ-Ντεμπρέ και του Κριστιάν Ντυπαβιγιόν, τον Αύγουστο του 1970. Ένας πρωτόγνωρος, αυτοκρατορικός χερσότοπος, τόσο καλά κρυμμένος μες στο δάσος της Βενσέν όσο και το Αγκόρ για χίλια χρόνια μες στην καμποτζιανή ζούγκλα. Ήμασταν οι εξερευνητές του, οι εισβολείς του, οι απελευθερωτές του, οι καλλιεργητές του, εμείς θα το «κάναμε καλύτερο», εμείς κι αυτοί που θα έρχονταν μαζί μας. Εμείς, οι ανυπάκουοι πειθαρχημένοι θα κάναμε αυτό τον τόπο ένα παλάτι του παραμυ-

θιού, ένα λιμάνι θεάτρου και ανθρωπιάς, ένα εργαστήριο λαϊκού θεάτρου, ένα πεδίο πειραματισμού και μαθητείας που να κόβει την ανάσα. Έναν παράδεισο του λαού. Εμείς θα γινόμασταν οι υπηρέτες του, ποτέ δεν θα γινόμασταν οι αποκλειστικοί προσοδούχοι του. Κανένα υπουργείο στον κόσμο δεν θα μπορούσε να μας υπαγορεύσει κάτι άλλο από αυτό που εμείς ήδη θεωρούσαμε ιερό καθήκον μας: να κάνουμε ευτυχισμένους όσο περισσότερους ανθρώπους γίνεται. Κανένας συντεχνιακός εγωισμός στον κόσμο δεν θα μας έκανε ποτέ να πετάξουμε έξω, αμέσως μόλις τέλειωνε η παράσταση, το κοινό που θα μας είχε κάνει την τιμή να θελήσει να ζήσει δύο, ή τέσσερις, ή δέκα ώρες μαζί μας, σε αναζήτηση του θεάτρου, δηλαδή σε αναζήτηση του ανθρώπου. [...]

Οι απαρχές (18 Μαρτίου) — Θα βυθιστούμε στο σκοτεινό νερό, στην καταιγίδα, αναζητώντας τη δουλειά μας, το έργο μας, την παράστασή μας. Είναι μια στιγμή πολύ σημαντική, όπου όλα δοκιμάζονται, η υπομονή μας, η σταθερότητά μας μπροστά στο άγνωστο...

Μια κατάκτηση (24 Μαρτίου) — Τι δύσκολο αλλά και πόσο αξίζει τον κόπο. [...] Αυτό που με ανησυχεί εδώ μέσα, τόσο για εμάς όσο και για εσάς, είναι η δυσκολία. Υπάρχει όμως κι ένα αναντίρρητο μεγαλείο. [...] Γιατί βρισκόμαστε εδώ; Αναζητάμε την ισορροπία ανάμεσα σε μια παιδική, έστω νεανική αφήγηση, και μια αλήθεια. Για να παραμείνουν όλα ποιητικά, συγκινητικά, αυθεντικά, ακριβή, για να μας φανεί απολύτως αληθινή αυτή η απίστευτη ιστορία.

Ανεβάζοντας έναν Ιούλιο Βερν (4 Αυγούστου) — Δεν ανεβάζουμε Σαίξπηρ, ούτε Τσέχωφ, ανεβάζουμε Ιούλιο Βερν, ανεβάζουμε μια εποποιία όπου τα πρόσωπα βρίσκονται εδώ για να διηγηθούν μια ιστορία. Αυτή είναι η αδυναμία τους και η δύναμή τους. Η αθωότητά τους. [...] Όταν βλέπω αυτές τις λέξεις κι αυτά τα πλάσματα σ' ένα προχειροφτιαγμένο καράβι με χάρτινο χιόνι, βλέπω το ξεκίνημα του 20ού αιώνα. Αυτοί οι άνθρωποι, τόσο απλοί, τόσο λαϊκοί, με τόση πίστη στην τέχνη του κινηματογράφου, κι εμείς μες στην τέχνη του θεάτρου: πώς τολμούν να πετάνε χάρτινες χιονόμπαλες με έναν εκτοξευτήρα υψωμένο πάνω σε τροχαλίες για να δημιουργήσουν μια καταιγίδα;

Μια πολιτική παράσταση (25 Αυγούστου) — Σκέφτομαι ότι στην πραγματικότητα η πιο πολιτική παράσταση που μπορούμε να κάνουμε είναι μια παράσταση που θα προσφέρει λίγο ενθουσιασμό, διαύγεια, ελπίδα

στον άνθρωπο. Δεν υπάρχει τίποτα άλλο να πούμε σήμερα, και, ναι, αφορά το σώμα. [...] Και ναι, είναι ιδεαλιστικό. Ελπίζω να προσφέρουμε πολλή συγκίνηση θυμίζοντας αυτά τα απραγματοποίητα ιδανικά. [...] Που και πού έχουμε δικαίωμα στο παραλήρημα, σε μια χαρούμενη τρέλα, όχι όμως και στην ανοησία. Στο βάθος πάντα υπάρχει νόημα, ένας σκοπός, μια επιθυμία. [...]

Το θάρρος της χαράς (25 Αυγούστου) — Βρίσκεται στο σώμα, και στην καρδιά, και ποτέ στο κεφάλι· αυτό που θέλουμε να πούμε μ' αυτή την παράσταση είναι τόσο απλό, τόσο ονειροπόλο, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν είναι περίπλοκο, γιατί, νομίζω, είναι πολύ περίπλοκο το θάρρος της χαράς.

Η «μαινόμενη» ποίηση (9 Δεκεμβρίου) — Ξέρετε πόσο ωραίο είναι όταν τα σώματα βρίσκονται εδώ, όταν είμαστε με την ψυχή στο στόμα, τα μάτια γεμάτα αίμα, σε αναζήτηση του συμβολισμού στην καλλιτεχνική δημιουργία. Αν έπρεπε να δουλέψουμε πάνω στον Παστέρ, τον Φλέμινγκ ή τον Αϊνστάιν, πάνω στην έρευνά τους, το ίδιο πράγμα θα συνέβαινε στο σώμα. Χωρίς το σώμα, δεν υπάρχει η εσωτερική ταραχή. Είναι οργασμικό, το έχει πει και ο Ζαν Βιλάρ, υπάρχουν πρόβες κατά τη διάρκεια των οποίων νιώθουμε τον οργασμό του πνεύματος. Υπάρχει κάτι τόσο οικείο και τόσο γεμάτο επιθυμία, πρέπει να το καταλάβετε, δεν είναι για σωματική έκφραση, αλλά για μια ζωντανή μεταφορά, σαρκική σε κάθε της στιγμή.

μουσική είναι ο πνεύμονας της παράστασης, το ιπτάμενο χαλί για τους αυτοσχεδιασμούς των ηθοποιών. Ο συνθέτης και κατασκευαστής οργάνων Ζαν-Ζακ Λεμέτρ, που συνεργάζεται με το Θέατρο του Ήλιου από το *Μεφίστο* (1979) και μετά, είναι το alter ego της σκηνοθετίδος και δουλεύει σε απόλυτη συνοχή μαζί της. Πάντα έτοιμος ν' ακούσει τους ηθοποιούς, διαθέσιμος, γεμάτος σεβασμό, ο Λεμέτρ, αμέσως μετά το «μαγείρεμα» που προηγείται καθενός από τους αυτοσχεδιασμούς τους, έχει στη διάθεσή του αρκετά στοιχεία, τα υπόλοιπα θα τα πιάσει στον αέρα, ενώ θα τους συνοδεύει ζωντανά. Για τους *Ναυαγούς*, χρησιμοποιεί μια πρώτη βάση δεδομένων που αποτελείται από επτακόσιους δίσκους ή cd (συγκεντρωμένους με χρονολογική βάση, την περίοδο 1880-1914), με μιξάζ που έχουν γίνει στο στούντιο, όπου έχει ξαναδουλέψει τον ήχο, τις αποχρώσεις, τις ανάσες, αλλά και προσωπικές συνθέσεις: προτείνει, διασκευάζει, δουλεύει με το προφορικό (και όχι γραπτό) κείμενο, συντονίζεται πάνω στη φωνή των ηθοποιών ή, όπου υπάρχουν βουβές σκηνές, πάνω στο ρυθμό των σωμάτων.

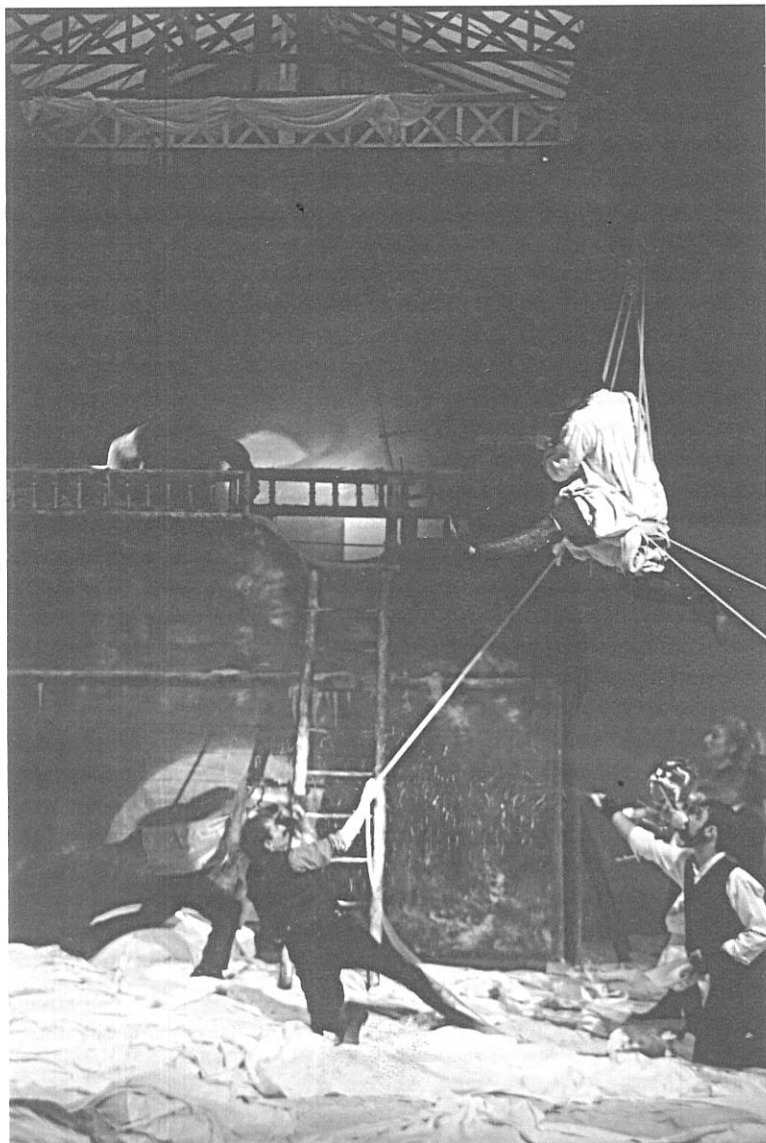
Η μουσική (αδιάκοπη στις παραστάσεις) δεν πρέπει να συντρίβει τον ηθοποιό, πρέπει να του επιτρέπει να μεγαλώνει κατακτώντας τη διάσταση που αυτή προτείνει· δεν τον αφήνει να είναι ψυχολογικός όταν βρίσκεται «μέσα στη μουσική». Με γενναιοδωρία και αυτοσυγκράτηση, ο Ζαν-Ζακ Λεμέτρ λειτουργεί υποστηρικτικά στην έκφραση των ηθοποιών, συμπληρώνοντας την Αριάν Μνουσκίν. Επικοινωνεί ενίοτε μαζί της ερήμην των ηθοποιών με τη βοήθεια ακουστικών. Σώζεται έτσι ένα μέρος του μυστικού (οι ψίθυροι ανθούν στις συλλογικές δημιουργίες, και οι ηθοποιοί δεν υπολείπονται σ' αυτό), αλλά η δουλειά κυκλοφορεί μεταξύ της σκηνοθετίδος, των ηθοποιών και του μουσικού, μεταξύ προτάσεων και αντιδράσεων των μεν και των δε.

Εδώ, μουσική και θέατρο είναι στην υπηρεσία μιας τρίτης τέχνης, του κινηματογράφου. Διότι, αν ο χορός γεννήθηκε για τα αρχαία ελληνικά έργα, επειδή τον απαιτούσαν επί σκηνής, ο κινηματογράφος έφτασε στους *Ναυαγούς της Τρελής Ελπίδας* έπειτα από μακροχρόνιες προσπάθειες προσέγγισης που

ξεκίνησαν με τα έργα 1789 και *Μολιέρος*, έπειτα με τη διακριτική είσοδο της κάμερας κατά τη διάρκεια των δοκιμών του Ταρτούφου. Από τις κινηματογραφήσεις αυτοσχεδιασμών σε κινηματογραφήσεις παραστάσεων, από την καθημερινή χρήση του βίντεο και των υπολογιστών μέχρι τη χρήση του λογισμικού συγγραφής σεναρίου (Final Draft) από το *Τελευταίο Καραβάν Σεράι* και μετά, ήταν φυσικό, αυτονόητο, αλλά όχι προβλέψιμο, ότι ο κινηματογράφος θα έκανε την είσοδό του, κατά τη διάρκεια της δουλειάς, στη μεγάλη σκηνή του Θεάτρου του Ήλιου. Αλλά ένας κινηματογράφος ανεξάρτητος και αρχαϊκός: ο βωβός κινηματογράφος, εδώ και πολύ καιρό πηγή έμπνευσης για τη Μνουσκίν και τους ηθοποιούς της. Με την άφιξη του κινηματογράφου, της κάμερας επί σκηνής, που συνιστά ένα μηχανισμό δημιουργίας όπως τα άρματα των προηγούμενων παραστάσεων, η μέθοδος μπορούσε να εξελιχθεί, και η Μνουσκίν ομολογεί ότι, όταν η θεατρική δράση μπλόκαρε, «έπρεπε να ξαναβρούμε την ελευθερία που δίνει ο κινηματογράφος». Ένα μεγάλο μέρος του γραμμένου κειμένου θα εξαφανιστεί πάνω στο «πλατό του γυρίσματος» που απαιτεί δράση. Μια φωνή θα μπει προς το τέλος της δουλειάς –κάτι αντίστοιχο με τους *μπένσι* του παλιού ιαπωνικού κινηματογράφου– και θα σχολιάσει όχι τις κινηματογραφημένες σκηνές, αλλά τα πλάνα που αφορούν τη ζωή του κινηματογραφικού θιάσου.

Πολλοί διαφορετικοί δημιουργοί συνενώνονται σε μια εντυπωσιακή «ζύμη» (που την ξαναβρίσκουμε εξάλλου και στη σκηνογραφία των *Ναυαγών*): ο συγγραφέας του παρελθόντος, ο Ιούλιος Βερν, η συγγραφέας του παρόντος, η Ελέν Σιζούς, που εργάζεται μαζί με τη σκηνοθετίδα, μια ομάδα «σεναριογράφων» που αποτελείται από τους πιο «παλιούς» ηθοποιούς γύρω από τη Μνουσκίν, και ολόκληρος ο θιάσος, φορέας χαρακτήρων, όπου, όπως πάντα, κάποιοι θα αποδειχθούν καλύτερες «ατμομηχανές» από άλλους.

Béatrice Picon-Vallin, «Η συλλογική δημιουργία στο Θέατρο του Ήλιου» (από το *L'avant-scène théâtre* / τεύχος αφιερωμένο στο Θέατρο του Ήλιου, σελ. 93)

ΜΙΑ ΑΙΣΘΗΣΗ ΦΑΡΟΥ

νας συντελεστής απροσμέτρητου μεγαλείου· να πώς νιώθει ο Προυστ μες στην καθαρότητα του σιγανού βόμβου σαν από σφήκα στον καλοκαιρινό ουρανό του 1913, όμως «δεν ήταν ούτε κουνούπι, ούτε πουλί», αλλά «ένα αεροπλάνο που το είχαν φτιάξει άνθρωποι και μας επιτηρούσε. Αυτό το κουνούπι-αεροπλάνο-ουράνιο άτι, αυτό το απειροελάχιστο ηχητικό υποζύγιο, που μας προσφέρει όλο το ύψος του φιλικού και απέραντου καλοκαιρινού ουρανού, είναι η παράστασή μας. Θα μπορούσες να την παρομοιάσεις μ' εκείνα τα μικροσκοπικά λουλούδια από γιαπωνέζικο χαρτί, μικρά απροσδιόριστα κομμάτια ζωής που, μόλις βυθιστούν σε ένα θεατρικό δοχείο γεμάτο νερό, απλώνονται, περιστρέφονται, χρωματίζονται, γίνονται σπίτια, άνθρωποι, δέντρα, θαλασσοπόροι, κρατικοί λειτουργοί, τραγουδίστριες, κατάδικοι, θεατρικά πρόσωπα εντέλει! Και όλη η Ευρώπη και τα πέριξ της, οι ωκεανοί και οι Αμερικές.

Αυτόν τον δείκτη απροσμέτρητου μεγαλείου τον αντικρίσαμε ανοίγοντας μια μέρα του έτους 2008 ένα μικρό μυθιστόρημα του Ιουλίου Βερν, το οποίο είχε επιβιώσει έναν αιώνα του συγγραφέα του και βρισκόταν λίγο χαμένο στη βιτρίνα κάποιου παλαιοβιβλιοπωλείου σε μια παρισινή αγορά. Δεν είχαμε καλά-καλά βυθίσει το βλέμμα στο έγχυμα των λέξεων και πάνω στα ερείπια του χαρτιού είδαμε να υψώνεται προς τον ουρανό ένα μνημειώδες μυρμήγκιασμα.

Να 'μαστε λοιπόν στο καλοκαίρι του έτους 1895, και ίσως, αμέσως μετά, στο 1904.

Τι ευτυχία εκείνες οι μέρες! Είμαστε στα θαυμαστά πρώτα βήματα του πιο ενθουσιώδους από τους αιώνες, του εικοστού, αυτής της ηλεκτρικής εποχής, που καταφθάνει με τις μηχανές της στο φουλ.

Σκεφτείτε! Από την επανάσταση του Γαλιλαίου δεν έχουμε ξαναδεί τέτοια συγκέντρωση ανακαλύψεων. Στις επιστήμες, η επανάσταση είναι ολοκληρωτική, απόλυτη: από τη μια έχουμε την τυπική λογική, από την άλλη τη θεωρία των συνόλων. Και ιδού, «Η Επιστήμη και η Υπόθεση», το επαναστατικό κείμενο του Πουανκαρέ, και να 'μαστε στο 1905 και στο νόμο του Πλανκ, και ακολουθεί η θεωρία της κβαντικής μηχανικής.

Σύντομα, αν τα πράγματα συνεχίσουν έτσι, θα πάψουμε να είμαστε βαρύτεροι από τον αέρα. Ο νέος αιώνας ξεδιπλώνει τις φτερούγες του. Κάθε νέα χρονιά λάμπει με νέα φλόγα. Βρισκόμαστε στο *σταυροδρόμι*. Είναι σαν να υπήρχε μια αλχημική αντίδραση ανάμεσα στις διαφορετικές επαναστάσεις που επιτελούνταν ταυτόχρονα.

Και από την άλλη, η ορμητική ανίχνευση πιο προσωπικών ηπείρων, η έξαρση της ψυχανάλυσης. Εκείνη τη χρονιά ο Φρόντντ βρίσκει τα κλειδιά του ασυνείδητου. Αυτή η αίσθηση *Φάρου* εμπνέει τις μυθικές εξερευνήσεις του Ιουλίου Βερν, αφηγήσεις για τα παιδιά κάθε ηλικίας που είμαστε, μικροί διορατικοί και ευτυχισμένοι ατρόμητοι εκείνου του Καιρού που δεν γνωρίζει πια το όχι. Σ' αυτά τα λίγα χρόνια, ας πούμε από το 1890 ως το 1914, όλα άλλαξαν. Δεν υπάρχει ούτε μια γωνιά της φυσικής, των μαθηματικών, της χημείας, της βιολογίας, που να μη βίωσε μια ανατροπή. Θυμάστε, την πνοή της ευτυχίας! Από τα πιο μικρά ως τα πιο μεγάλα όλα επαναστατούν και είναι σαν να

μεταφέρονται σε μια άλλη ήπειρο. Σαν να περάσαμε μέσα σε μια στιγμή από το Παρίσι ή το Βερολίνο στην Παταγονία! Σταθείτε, βλέπετε αυτόν τον άνδρα που είναι ξαπλωμένος σ' ένα λιβάδι της Νορμανδίας, με το κεφάλι του στραμμένο προς το μέλλον; Είναι ο Μαρσέλ Προυστ. Κάνει ζέστη. Ακούει: ακούει ένα βόμβο εντόμων στο γαλάζιο ουρανό: είναι η επανάσταση όλων των αισθήσεων. Τι; Κι αυτό το έντομο που λάμπει; Ένα αεροπλάνο: η υπεράνθρωπη συγκίνηση. Δεν το βλέπουμε· και μετά το «βλέπουμε»: οι άνθρωποι, όχι, άγγελοι, ουράνιοι ιππότες βρίσκονται εκεί πάνω, ο χρόνος και ο χώρος έχουν μεταμορφωθεί! Δύο χιλιόμετρα με το τρένο δεν είναι το ίδιο με δυο χιλιάδες μέτρα στο άπειρο της καθέτου. Ο τρόπος που βλέπουν οι άνθρωποι υφίσταται αστραπιαίες μεταμορφώσεις.

Και να πώς παντρεύονται η λογοτεχνία και τα αεροπλάνα, στον Κάφκα όπως και στον Προυστ, όπως στην ταβέρνα της «Τρελής Ελπιδας»: απογειωνόμαστε! Αφήνουμε τη φαντασία να πετάξει διαφορετικά. Αποστάσεις και μακρινές εσχاتیες είναι πια προσιτές στα όνειρά μας. Σκεφτείτε! Τη μια μέρα ο Αντέρ πετάει τρία εκατοστά πάνω απ' το έδαφος και δέκα χρόνια αργότερα βρισκόμαστε στα αστέρια.

Στο εξής επιθυμούμε και κατακτάμε με ηλεκτρικό κινητήρα. Έχουμε το αυτοκίνητο! Το τηλέφωνο! Και: το ραδιόφωνο! Θα πάμε ακόμα πιο μακριά, μέχρι το τέλος, μέχρι τους πόλους. Προσοχή! Εκεί βρίσκεται το άγνωστο. Ο Σάκλετον πλησιάζει τον Νότιο Πόλο με την «Καρτερία» του.

Δεν έχουμε ξαναδεί εποχή τόσο κεραυνοβόλα και τόσο άπληστη μαζί για επέκταση και νέες δυνάμεις.

Ο Νίτσε μόλις μας έχει πει: «ο άνθρωπος είναι ένα πολλά υποσχόμενο ζώο». Ε, βέβαια, υπόσχεται! Ο άνθρωπος είναι ένα ζώο επινοη-

τικό. Και δεκτικό: είναι σαν να υπήρχε, εκείνα τα χρόνια, ένα πολλαπλασιαστικό φαινόμενο μέσω μιας συνάφειας των πνευμάτων, μιας μεταδοτικότητας των δυνάμεων της ζωής. Ο ηλεκτρισμός, αυτό το απόλυτο γεγονός, θα ανάψει πολύ περισσότερα από μια λάμπα: στο εξής η ιστορία της ανθρωπότητας συμβαίνει και τη νύχτα. Και όπως βρισκόμαστε στα *πρώτα ξεκινήματα*, η Συνήθεια, αυτό το τέρας που σβήνει τα πάντα, δεν έχει ακόμη θαμπώσει τη λάμψη του θαύματος.

Σ' αυτά τα μεθυστικά χρόνια *επιχειρούν* οι ήρωές μας. Ορμούν. Είναι φυσικό, σ' αυτούς τους ευεπίφορους καιρούς, να έχουν την ιδέα και την επιθυμία ν' αλλάξουν τον κόσμο, και να τον ζωγραφίσουν έτσι, στις νέες του κινήσεις, στις περιπέτειές του, στην παιδική ηλικία της

τέχνης του. Και φυσικά η ευρεία πολιτική σφαίρα ζει τους δικούς της σπασμούς. Ανοίγει στις ραφές. Τάξεις, σύνορα, καθεστώτα, θρόνοι, εξουσίες, κοινωνικά μοντέλα, όλα βρίσκονται σε αναταραχή, συγκλονισμένα από το Πνεύμα της Ελευθερίας, γιατί όλα συνδέονται: το αυτοκίνητο και τα εργατικά κινήματα, η ψυχανάλυση, η γλωσσολογία και τα δικαιώματα των μειονοτήτων. Υπόγεια, πολιτικά, ηθικά, προχωράμε στις επιστήμες και στην αλληλεγγύη: το ίδιο διάστημα που στη Γαλλία κυκλοφορεί το πρώτο φύλλο της εφημερίδας που τολμά να ονομάζεται *L'Humanité* [Η Ανθρωπότητα], δημοσιεύεται στη Γερμανία το άρθρο του Αϊνστάιν με τον τίτλο «Περί της ηλεκτροδυναμικής και των εν κινήσει σωμάτων». *Σχετικότητα* και *Ανθρωπότητα* προχωρούν μαζί.

Τι κοινό έχουν ο Ζωρές και ο Αϊνστάιν; Τουλάχιστον ένα: τη συνετή και έλλογη αγάπη για την ειρήνη.

Για την *Ειρήνη* –μιλούν και σκέφτονται πολύ γι' αυτήν–, μόνο που όλες αυτές οι τεχνικές και πολιτικές «πρόοδοι» συνοδεύονται αναπόφευκτα από μια παράδοση πρόοδο: ο πόλεμος ωριμάζει κι αυτός, τρέφεται από ζηλοτυπίες, αντιπαλότητες, υπέρμετρες ορέξεις. Ο κόσμος μεγαλώνει και μαζί αυξάνεται και η αδηφαγία. Αυτή η μυθική εποχή είναι επίσης ο πικρός καιρός της ιμπεριαλιστικής απληστίας, των εθνικιστικών αναφλέξεων. Η Ευρώπη θέλει να φάει τις άλλες ηπείρους. Η μικρή Αγγλία έχει ένα στομάχι για δυο ηπείρους, η Γαλλία απλώνεται στην Αφρική και φτάνει μέχρι την Ασία, η Γερμανία δεν ξεθυμώνει. Οι δράκοντες μαστιγώνουν τον αέρα με τις φονικές ουρές τους.

Ας μην το σκεφτόμαστε. Ποτέ η τέχνη δεν ήταν τόσο μεγαλοπρεπής. Η όπερα μας μεθά: κι αν είμαστε πάρα πολύ άρρωστοι και δεν μπορούμε να πάμε, μπορούμε να γίνουμε συνδρομητές στο θεατρόφωνο και να ακούσουμε Βάγκνερ, Ντεμπυσσύ ή Στράους από το κρεβάτι μας. Αυτό κάνει ο Προυστ. Το μακρινό βρίσκεται μέσα στο δωμάτιο, στη σοφίτα. Και να κι ο κινηματογράφος! Φυσικά το πρώτο που κάνει, εκείνη την εποχή που το *Ταξίδι* είχε γίνει το πιο δίκαια μοιρασμένο πράγμα στον κόσμο, είναι να πάει στη Σελήνη.

Και αν πηγαίναμε κι εμείς εκεί; Αν ψάχναμε τη Σελήνη στη Γη; Πώς θα ήταν; Θα ήταν λευκή, λαμπρή και παρθένα. Θα ήταν ένα νησί. Ας επιστρατεύσουμε τη φαντασία. Θα μπορούσαμε να σκιαγραφήσουμε το μοντέλο της μελλοντικής ανθρωπότητας. Να σχεδιάσουμε την ιδανική δημοκρατία τρεις χιλιάδες χρόνια μετά τον Αισχύλο.

Ο Ζωρές είχε γράψει πολύ σωστά στο πρώτο του εκδοτικό σημείωμα, στις 18 Απριλίου 1904, ότι «η Ανθρωπότητα δεν υπάρχει ακόμα, ή μάλλον μόλις και μετά βίας υπάρχει...». Ήθελε να μιλήσει για την ανθρώπινη Ανθρωπότητα φυσικά, την ανθρωπιστική ανθρωπότητα, την ανθρωπότητα-ισότητα, δικαιοσύνη, μοιρασιά. *Η Ανθρωπότητα!* «Η Ανθρωπότητα δεν υπάρχει ακόμα», *αλλά θα έρθει*. Έρχεται. Ω! ναι, είναι ο *αιώνας της Ανθρωπότητας* που έρχεται, λένε. Και αυτή αναγγέλλεται μοντέρνα, δυναμική. Στην ατμόσφαιρα υπάρχει κάτι μυθικό. Τα ανθρώπινα πλάσματα προεκτείνονται, μεγαλώνουν, απλώνονται, υπερβαίνουν την περίμετρό τους. Ανασαίνουν.

Και ο Ζωρές είπε: ή «μόλις και μετά βίας» υπάρχει. Ε, λοιπόν, αν ήμασταν εμείς αυτό το «μόλις και μετά βίας»; Θα πασχίσουμε να την κάνουμε να γεννηθεί μόλις και μετά βίας, λίγο, ταπεινά, ιδανικά, σκηνή προς σκηνή.

Αρχίζουμε να εκπληρώνουμε τις προφητείες του Ρεμπώ. Αλλάζουμε ανθρωπότητα. Βρίσκουμε μια καινούργια γλώσσα για να ζωγραφίσουμε με εικόνες την ποσότητα αγνώστου. Και οι γυναίκες, μαζί! *Θα βρίσκονται στην πρώτη γραμμή.*

Μέχρι πού θα πάμε; Πιο μακριά από την Ινδία, πιο μακριά από τη Χιλή και την Αργεντινή!

Σήμερα, είμαστε στην 29η Ιουλίου 1914.

Τι θα μπορούσε να μας σταματήσει;

ΕΛΕΝ ΣΙΣΟΥΣ
16 Οκτωβρίου 2009

ARIANE MNOUCHKINE

Αριάν Μνουσκίν (γενν. 1939, Boulogne-sur-Seine) είναι σκηνοθέτις και διευθύντρια του Θεάτρου του Ήλιου, το οποίο ίδρυσε το 1964 με τους συντρόφους της από τη Θεατρική Ένωση Φοιτητών του Παρισιού (ΑΤΕΡ). Το 1970, το Θέατρο του Ήλιου ανεβάζει στο Πίκολο Τεάτρο του Μιλάνου το 1789, συλλογικό έργο του θιάσου σε σκηνοθεσία της Μνουσκίν: ο Τζόρτζιο Στρέλερ υποδέχεται και στηρίζει με την εμπιστοσύνη του τον νεαρό θίασο, ο οποίος στη συνέχεια εγκαθίσταται στην Καρτουσερί (Φυσιγγιοποιείο), ένα εγκαταλειμμένο εργοστάσιο παραγωγής πολεμικού υλικού απομονωμένο στο δάσος της Βενσέν, στις παρυφές του Παρισιού. Από την αρχή το Θέατρο του Ήλιου οραματίζεται την Καρτουσερί ως ένα χώρο που θα του επιτρέψει να βγει από τη λογική του θεάτρου ως αρχιτεκτονικού στοιχείου, που θα λειτουργεί περισσότερο ως καταφύγιο παρά ως θεατρικό κτίριο, και αυτό σε μια εποχή κατά την οποία οι αστικές αλλαγές στη Γαλλία επηρεάζουν βαθιά τη θέση του ανθρώπου μέσα στον αστικό ιστό και τη θέση του θεάτρου στην πόλη· βρίσκει στην Καρτουσερί ακριβώς αυτό το εργαλείο θεατρικής δημιουργίας που μπορεί ν' απευθύνεται ταυτοχρόνως στην ελίτ και στο λαϊκό κοινό, όπως το ονειρεύονταν ο Αντουάν Βιτέζ και ο Ζαν Βιλάρ, με σκοπό να δημιουργήσει νέες σχέσεις με το κοινό και, διαφοροποιούμενο από το αστικό θέατρο, να κάνει ένα λαϊκό θέατρο ποιότητας.

Από τη δεκαετία του 1970 ο θίασος γίνεται ένας από τους σημαντικότερους της Γαλλίας, τόσο λόγω του αριθμού των ηθοποιών (πάνω από 70 ετησίως) όσο και λόγω της εθνικής και διεθνούς ακτινοβολίας του. Πιστή στην έννοια του «θιάσου» με την πιο παλιά σημασία του όρου,

η Αριάν Μνουσκίν θεμελιώνει την ηθική του θεάτρου της πάνω σε στοιχειώδεις κανόνες: ανεξαρτήτως της θεατρικής συντεχνίας στην οποία ανήκουν, όλοι παίρνουν τον ίδιο μισθό, και ολόκληρος ο θίασος συμμετέχει στη λειτουργία του θεάτρου (καθημερινή συντήρηση, υποδοχή του κοινού κατά τις παραστάσεις). Το Θέατρο του Ήλιου είναι σήμερα ένας από τους τελευταίους θιάσους στην Ευρώπη που λειτουργούν πραγματικά ως θίασος, ως ομάδα.

Εδώ και σαράντα χρόνια το Θέατρο του Ήλιου συνεχίζει την περτέϊα του βασισμένο στην πίστη και την αγάπη ενός πολυάριθμου κοινού, τόσο στη Γαλλία όσο και στο εξωτερικό, επιμένοντας σε έναν σταθερό προβληματισμό πάνω στο ρόλο, τη θέση του θεάτρου και την ικανότητά του να παρουσιάζει επί σκηνής τη σύγχρονη εποχή. Αυτή η δέσμευσή του να πραγματεύεται τα μεγάλα πολιτικά και ανθρώπινα ερωτήματα από μια οικουμενική οπτική γωνία, συνδυάζεται με την έρευνα πάνω στις μεγάλες αφηγηματικές μορφές, στο σημείο όπου συναντιούνται οι τέχνες της Ανατολής και της Δύσης.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ Α.Ε.
Εκδοτικό Τμήμα

Υπεύθυνη έκδοσης
Κλημεντίνη Βουνελάκη
Συντονισμός ύλης
Αναστάσιος Κουκουτάς

Μετάφραση κειμένων
Έφη Γιαννοπούλου

Ταυτότητα παράστασης
& Πρώτο επεισόδιο
Λίτσα Φρυδά

Τυπογραφικές διορθώσεις
Μαρία Σέκιου

Φωτογραφίες
σελ. 4-5, 18, 26-27, 28, 31, 40-41
& εσωτ. σπισθοφύλλου
© *Michele Laurent*
σελ. 36
© *Charles-Henri Bradier*

Σχεδιασμός εντύπου
Νίκος Βουρλιωτής

Συντονισμός παραγωγής
Εύα Βενεκά

Εκτύπωση
Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε.